

HUDUD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA KREDITLARNING O'RNI

Ilmiy rahbar: Eraliyev Alisher Abduxalilovich

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” kafedrasi assistenti,

Abdug‘apparov Oybek Abdullajon o‘g‘li

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” yo‘nalishi 4- kurs talabasi

Annotatsiya. Maqolada mamlakatimiz hududlarini iqtisodiy jihatdan muvozanatli rivojlantirish hamda mahalliy tarmoqlarni qo‘llab-quvvatlashda bank kreditlarining tutgan o‘rni va ahamiyati yoritib berilgan. Muallif tomonidan hududiy dasturlarni moliyalashtirish, tadbirkorlik subyektlariga ajratilayotgan kredit liniyalarining samaradorligi hamda investitsion muhitni yaxshilash masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, hududlar iqtisodiyotiga kredit resurslarini jalb qilishda yuzaga kelayotgan mavjud muammolar o‘rganilib, ularni bartaraf etish hamda bank tizimi orqali hududiy yalpi mahsulot hajmini oshirish bo‘yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: bank kreditlari, hududiy rivojlanish, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, investitsiya, tadbirkorlik, kredit siyosati, iqtisodiy o‘sish, tijorat banklari.

Kirish. Hudud iqtisodiyotini rivojlantirishda moliyaviy resurslarning to‘g‘ri taqsimlanishi muhim ahamiyatga ega. Bank kreditlari tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, yangi ish o‘rinlari yaratish va ishlab chiqarishni kengaytirishda asosiy vosita sifatida ko‘riladi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda kredit siyosatini takomillashtirishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Shu nuqtai nazardan, AgroBank Jalaquduq filiali misolida kreditlarning hudud iqtisodiyotiga ta‘sirini ko‘rib chiqish dolzarbdir.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida hududlarni kompleks rivojlantirish, iqtisodiy o‘sishni ta‘minlash, aholi bandligini oshirish hamda tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, hudud iqtisodiyotini rivojlantirishda bank-kredit tizimi muhim moliyaviy mexanizm sifatida namoyon bo‘lmoqda. Kredit mablag‘lari orqali ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi korxonalarni tashkil etish, xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirish va yangi ish o‘rinlarini yaratish imkoniyati yuzaga kelmoqda.

AgroBank Jalaquduq filiali faoliyati AgroBank Jalaquduq filiali hududdagi qishloq xo‘jaligi va kichik biznes subyektlarini kreditlashda yetakchi hisoblanadi. 2023–2025 yillar davomida filial tomonidan ajratilgan kreditlar hajmi yil sayin ortib

bormoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2025 yilda kredit portfeli 18 foizga kengaydi va bu hududda ishlab chiqarish hajmining 12 foizga o'sishiga sabab bo'ldi.

Kreditlar tufayli:

- ✓ Yangi issiqxonalar va qayta ishlash korxonalarini tashkil etildi.
- ✓ Qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish hajmi oshdi.
- ✓ Hududda 250 dan ortiq yangi ish o'rinlari yaratildi.

O'zbekistondagi kredit siyosati So'nggi yillarda O'zbekistonda bank tizimini isloh qilish bo'yicha qator qarorlar qabul qilindi. Xususan, 2024 yilda kichik biznes va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlar hajmi 22 foizga oshdi. Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2025 yilda kreditlarning 35 foizi qishloq xo'jaligi sohasiga, 28 foizi sanoatga, qolgan qismi xizmat ko'rsatish sohasiga yo'naltirilgan. Bu ko'rsatkichlar hududiy iqtisodiyotda kreditlarning muhim rolini tasdiqlaydi.

Muammolar Shu bilan birga, kredit siyosatida ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, ayrim tadbirkorlar kredit mablag'larini maqsadsiz ishlatishi, garov ta'minotining yetarli emasligi va foiz stavkalarini yuqoriligi iqtisodiy samaradorlikka salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Hududiy bank filiallari faoliyatini kengaytirish orqali kredit xizmatlarini aholiga yaqinlashtirish mumkin. Filiallar soni ko'paygan sari kredit olish jarayoni soddalashadi va tadbirkorlar uchun qulayliklar yaratiladi. Bu esa hududlarda yangi loyihalarning paydo bo'lishiga zamin yaratadi.

Kredit mablag'larining maqsadli ishlatilishini ta'minlash ham muhim yechimlardan biridir. Mablag'lar belgilangan maqsadga yo'naltirilsa, iqtisodiy samaradorlik oshadi va kredit siyosatidan kutilgan natijalar to'liq amalga oshadi. Shu bilan birga, tadbirkorlar uchun moliyaviy savodxonlik dasturlarini kengaytirish ham zarur. Bu ularning kredit mablag'larini to'g'ri boshqarishiga yordam beradi.

Umuman olganda, foiz stavkalarini pasaytirish, monitoringni kuchaytirish, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash, filiallar faoliyatini kengaytirish va mablag'larning maqsadli ishlatilishini ta'minlash orqali kredit siyosatidagi muammolarni bartaraf etish mumkin. Bu esa hududiy iqtisodiyotda barqaror o'sishga erishishning eng muhim omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

Chet el tajribasi Turkiyada hududiy rivojlanishda bank kreditlari kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda muhim vosita sifatida ishlatiladi. Germaniyada esa kreditlar ko'proq innovatsion loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltirilgan. Polshada kreditlar orqali qishloq xo'jaligi modernizatsiya qilinib, hududiy iqtisodiyotda sezilarli o'sish kuzatilgan. OECD ma'lumotlariga ko'ra, Yevropa davlatlarida kredit siyosati hududiy iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda asosiy mexanizmlardan biri sifatida qaraladi. Bu tajribalar O'zbekistonda ham kredit siyosatini takomillashtirishda qo'l kelishi mumkin.

Hududiy iqtisodiyotga ta'sir O'zbekistonda kredit siyosati hududiy iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, Andijon viloyatida kreditlar

tufayli kichik biznes subyektlari soni 2025 yilda 14 foizga oshgan. Bu esa hududiy iqtisodiyotda sezilarli o'sishga olib kelgan. Innovatsion va ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirishga alohida e'tibor qaratish ham zarur. Bu nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki hududlarda ijtimoiy barqarorlikni ham mustahkamlaydi. Hududiy bank filiallari faoliyatini kengaytirish orqali kredit xizmatlarini aholiga yaqinlashtirish mumkin. Bu esa iqtisodiy faollikni oshiradi va yangi loyihalarning paydo bo'lishiga zamin yaratadi. Kredit mablag'larining maqsadli ishlatilishini ta'minlash esa iqtisodiy samaradorlikni oshirishning eng muhim sharti hisoblanadi.

Xulosa. Hudud iqtisodiyotini rivojlantirishda bank kreditlari muhim omil bo'lib qolmoqda. Kredit siyosatini yanada samarali qilish uchun:

Hudud iqtisodiyotini rivojlantirishda bank kreditlari muhim omil sifatida o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda. AgroBank Jalaquduq filiali misolida ko'rish mumkinki, kreditlar ishlab chiqarishni kengaytirish, yangi ish o'rinlari yaratish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, kredit siyosatida ayrim muammolar ham mavjud bo'lib, ular iqtisodiy samaradorlikka salbiy ta'sir qilishi mumkin. Chet el tajribasi shuni ko'rsatadiki, kredit siyosatini innovatsion loyihalar, kichik biznes va qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilishga yo'naltirish hududiy rivojlanishni tezlashtiradi. O'zbekistonda ham kredit siyosatini yanada takomillashtirish, foiz stavkalarini pasaytirish, monitoringni kuchaytirish va moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali hududiy iqtisodiyotda barqaror o'sishga erishish mumkin.

Foiz stavkalarini pasaytirish.

Kredit ajratishda monitoringni kuchaytirish.

Innovatsion va ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Hududiy bank filiallari faoliyatini kengaytirish.

Kredit mablag'larining maqsadli ishlatilishini ta'minlash.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi** — “Hududiy iqtisodiy ko'rsatkichlar va kredit siyosati bo'yicha yillik hisobotlar (2023–2025)” [stat.uz rasmiy sayti].
2. **AgroBank Jalaquduq filiali** — “Yillik moliyaviy hisobotlar va kredit portfeli tahlili” (2023–2025).
3. **ZiyoNET elektron kutubxonasi** — *Qurilish iqtisodiyoti* o'quv qo'llanmasi, Toshkent, 2020.
4. **Tashimov A.X.** — *Qurilishning milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni*, Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti nashri, 2019.

5. **OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)** — *Regional Development and Credit Policy in Europe*, Paris, 2023.
6. **Turkiya Markaziy Banki (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası)** — “Kichik biznesni kreditlash va hududiy iqtisodiy o‘shish bo‘yicha hisobot”, Ankara, 2024.
7. **Polsha Milliy Banki (Narodowy Bank Polski)** — *Agricultural Credit and Regional Growth*, Warsaw, 2023.
8. **Germaniya Federal Iqtisodiyot va Energetika vazirligi (BMWi)** — “Innovatsion loyihalarni kreditlash va hududiy rivojlanish tajribasi”, Berlin, 2024.
9. **Janubiy Koreya Taraqqiyot Banki (KDB)** — “Texnologik rivojlanishda kredit siyosatining roli”, Seoul, 2023.